

ФИНАНСИТЕ В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

1.1. Същност на финансовите ресурси, финансовата система, финансовите институции и други.

Понятието „финанси“ е обобщаваща икономическа категория, която обхваща паричните процеси и отношения във всички части на стопанската система.

Не е правилно да се отъждествяват понятията „пари“ и „парични средства“. Паричните средства обхващат наличните и безкасови пари, чекове, а също така и най-различни видове ценни книжа т.е. всички видове средства, които могат да се нарекат **финансови ресурси**. Паричните средства, а също така и отношенията, възникващи във връзка с тяхното получаване, съхраняване, спестяване, предаване, разпределение, обмяна, заемане и други се обозначават с термина „**финанси**“. Всички видове парични средства, операции свързани с тях, правила за тяхното обръщение, паричните отношения между хора, предприятия, организации и държавата, формират **финансовата система**.

Възникването на финансите като пълноценна система се отнася към средните векове и се обуславя от развитието на производството, търговията, стоково-паричните отношения, паричния оборот между държави, финансови и нефинансови предприятия. С течение на времето паричните средства са станали многообразни, променяйки своята форма и характер - например, държавата е започнала да мобилизира парични ресурси за изпълнение и разширяване на икономически, социални, политически функции. Възниквали са специфични финансови институции, опериращи с разнообразни финансови инструменти под формата на пари, национална и чуждестранна валута и ценни книжа. Така са се появили финансите на стопанските субекти, държавата, както и световните финанси.

Еволюцията на финансите и финансовата система се характеризира от следните обстоятелства. Първо, икономическите процеси по производство, обръщение, използване, потребление на продукция, стоки, услуги се съставляват и обуславят от адекватните финансови процеси, отразяващи стойностната страна на възпроизводствения процес, движението и промяна на стойността, динамиката на приходите и разходите. На второ място са възниквали самостоятелните финансови операции, самото движение на паричните средства, което не е непосредствено свързано с производството и продажбата; формирал се е валутен пазар и пазар на ценните книжа, които са довели до общия финансов пазар. Движението на парите придобива самостоятелен смисъл и по този начин паричното обръщение се е превърнало във **финансов процес**.

Разбирането за финансите в различните страни до голяма степен е обусловено от доминиращата икономическа система.

В страни с **централизирана икономика**, водещи са държавните финанси, формирането на държавен бюджет и извънбюджетни фондове. При тези условия от първостепенно значение във финансите е функцията на първично разпределение и преразпределение на финансовите ресурси.

В страните с **пазарна икономика** се запазва значимата роля на държавните финанси, бюджетирание на доходите и разходите на държавата. Но в същото време фокусът на финансовата дейност е върху устойчивото функциониране на свободния пазар на стоки и услуги и държавното неценово регулиране на пазарните отношения посредством данъци, мита, лихвени проценти, субсидии, дотации, квоти и други финансови лостове. Съществено се увеличават ролята и възможностите за самостоятелно използване на финансовите ресурси от стопанските субекти.

Универсалните форми на съществуване и функциониране на финансите и финансовата дейност се проявяват чрез икономически категории като приходи, разходи, данъци, такси, отчисления, натрупване, бюджет и бюджетно финансиране, инвестиране и други. Всички те характеризират най-различни видове движения на паричните средства. Взаимовръзката и взаимодействието на тези категории на държавно и международно равнище изразяват същността на финансите и финансовите процеси.

За **държавата** финансите са важен инструмент за решаване на икономически и социални задачи, осигуряване на стабилност, предотвратяване на кризисни ситуации, осъществяване на икономически ръст и регламентиране на пазарните отношения. За отделните **стопански субекти** финансите са средство за производство, предприемачество, иновации и оцеляване в условията на пазарна конкуренция. Но трябва да се има предвид, че финансите могат да бъдат полезен инструмент при тяхното рационално използване в рамките на единна целенасочена, програмна икономическа стратегия и политика, която отчита историческите, природно-екологични, икономически и социално-психологически фактори.

Финансите, разглеждани като икономически фактор, са едно от икономическите средства, представляват най-важния ресурсен източник, известен под названието „финансови ресурси”.

Може да се обобщи, че финансовите ресурси са паричните средства, формирани от икономическа и финансова дейност на държавата и стопанските субекти с цел по-нататъшно използване за обезпечаване на икономическите процеси.

- новосъздадени източници - за определен период от време, които да генерират чист доход;

- такива, които в качеството си на ресурс са част от националното богатство, предходно натрупани средства;

- заеми, привлечени средства от външни източници.